

Miklós Péter*

A REVÍZIÓS GONDOLAT ÉS A TERÜLETGYARAPODÁS A „KECSKEMÉTI LAPOK” HASÁBJAIN

*REVISIONIST IDEAS AND TERRITORIAL ACCESSION IN THE
COLUMNS OF KECSKEMÉTI LAPOK*

ABSTRACT

In this study the author presents the questions of the revisionist ideas and the territorial accession in the columns of 'Kecskeméti Lapok' (Kecskemét Papers). The 'Kecskeméti Lapok' was the best known media product in the hungarian city, Kecskemét in the period of the Horthy-age. The ideological principle of the editors of the paper was the christian national idea in that time.

The articles criticized the peace treaty of Trianon and celebrated the revisional successes. The sources of this essay the newspaper 'Kecskeméti Lapok', published between 1920 and 1941.

Bevezetés

A magyar nemzet huszadik századi történeti traumái között kiemelt helyet foglal el – mind politikai, gazdasági és társadalmi hatását tekintve, mind emlékpolitikai pozícióját vizsgálva – a trianoni békediktátum. Az 1920. június 4-én aláírt békeszerződésben foglaltak – legalább részleges – megváltoztatására törekvő revíziós gondolatnak és Trianon-recepciónak a magyar közösségi emlékezetben elfoglalt helyét Zeidler Miklós¹ és Vizi László Tamás² vizsgálta monografikus igénnyel, de több érdekes részlettanulmány is megjelent a témakörrel.³

Az alábbiakban a Kecskeméti Lapok című orgánium hasábjain a trianoni témakörhöz – elsősorban a revíziós gondolathoz és a területgyarapodáshoz – kapcsolódóan publikált írásokat mutatom be. Tanulmányom forrásai a Kecskeméti Lapok két világháború között megjelent számai voltak. A patinás kecskeméti újság történetét nemrégiben önálló kismonográfiában foglaltam össze.⁴

1. A revíziós gondolat népszerűsítése

A Kecskeméti Lapok első száma 1868. október 3-án jelent meg. Onnantól kezdve a „hírös város” legmeghatározóbb újságjának számított, s – kisebb megszakítások-

---

* Dr. PhD. Miklós Péter PhD – intézményvezető (Emlékpont, Hódmezővásárhely), egyetemi adjunktus (Szegedi Tudományegyetem), címzetes főiskolai tanár (Kodolányi János Főiskola)

kal ugyan, de – 1950-ig rendszeresen – előbb hetente többszöri megjelenéssel, majd napilapként – kiadásra került. Ugyan szellemisége, s tulajdonosi körének és szerkesztőségének politikai elkötelezettsége változott az évtizedek során (a szabadelvűségtől a függetlenségi eszmén keresztül a konzervativizmuson át a kisgazda érzületig), a lap Kecskemét életének véleményformáló – s ezáltal helyi politikai – tényezője maradt.

A Hollósy János szerkesztésében kiadott lap mindennap megjelent a forradalom és a polgári demokrata jellegű rendszer kiépítésére tett kísérlet időszakában, s tájékoztatta a kecskemétieket az országos és helyi politikai élet és közigazgatás főbb eseményeiről. A forradalom idején az utolsó szám 1919. február 19-én került az előfizetőkhez és a hírlapárusokhoz. Így az 1919 márciusa és augusztusa közötti kommunista diktatúra, a Tanácsköztársaság idején nem jelent meg a Kecskeméti Lapok.

1920. július 30-án ismét elhagyta a nyomdát a Kecskeméti Lapok (Kecskeméti Friss Újság alcímmel, független politikai napilap meghatározással). Főszerkesztője Hankovszky Zsigmond, felelős szerkesztője Nagy László volt, a lap pedig egy koronába került.

A főszerkesztő – Hankovszky Zsigmond (1864–1949) – szőlő- és gyümölcsnevelő. Kecskeméti szőlőtermelő családból származott. Város melletti birtokain a tizenkilencedik század végétől harmincöt holdon termelt szőlőt és bort, elsősorban kövidinkát, olaszrizlinget, kadarkát. 1912-ig ezeröttszáz szőlőfajta különböztetett meg. Nagy érdeme volt a kajszi Kecskemét környéki elterjesztésében. A Kecskeméti Szőlősgazdák Egyesületének egyik szervezője, több találmánya volt (például a fogatos permetezőgép). Vagyona jelentős részét jótékony célokra és technikai újdonságok kikísérletezésére fordította. 1920 júliusa és 1925 decembere között volt a Kecskeméti Lapok főszerkesztője.⁵

Az újság ekkor már teljesen a keresztény nemzeti gondolat és a kiépülő Horty-rendszer ideológiájának szolgálatában állt, s a helyi református egyház erőteljes befolyása volt érzékelhető a lapra és az azt megjelentető Részvénynyomda működésére egyaránt. Újdonságot jelentett a lap szerkezetében a címlapon megjelenő Legújabb (Telefonjelentés) című rovat, amelyben néhány mondatos rövid nemzetközi és hazai politikai hírek voltak olvashatók.

Az újraindult és a dualizmus korában az újságtól megszokotthoz képest más – keresztény nemzeti – szellemiséget képviselő lap első számában az Új ösvényeken című, A mi programunk alcímű – A szerkesztőség aláírással megjelent – vezércikkben fogalmazták meg a lap készítői politikai hitvallásukat. Meglehetősen határozott módon határolódott el az újság szerkesztősége a Tanácsköztársaság időszakának ideológiájáról és tette egyértelművé a keresztény nemzeti gondolat mellett elkötelezettségét. „Így költözött be a mai napon a himpellérektől megfertőzött, de újra felszentelt hajlékainkban a »Kecskeméti Lapok«-nak ősi jogú tulajdonosa: a Krisztusi hit és erkölcs, a megrendíthetetlen magyar nemzeti akarat és a tántoríthatatlan magyar becsületesség. A sunyítva takarodó betolakodókkal együtt pedig

még az emlékezetét is kidobtuk annak a bűnös korszaknak, amikor a zsidó szabadkőművesség zsványtanyájává becstelennült apáink ősi hajléka.”⁶

Mivel 1920. június 4-én a területében egyharmadára csökkentett magyar állam képviselői kénytelenek voltak aláírni a trianoni békediktátumot és az új kormányzati kurzusnak egyik fő külpolitikai törekvése a történelmi Magyarország területi integritásának helyreállítása volt,⁷ a keresztény nemzeti ideológia és a Horthy Miklós nevével fémjelzett politikai és kormányzati struktúra támogatójának számító Kecskeméti Lapok is zászlajára tűzte a revizionizmust. „Két fronton kell újra hódítanunk, ezeréves hazánkat: a földrajzi határokig, egyrészt, de győznünk kell egyben a belső ellenség ellen is. És ha más mód nem adatik, körmeinkkel tépjük le, fogainkkal marcangoljuk szét a történelmi Magyarország kerek kenyerére tapadt rabló farkasokat.”⁸ Ebben a szellemben 1920 nyarán és őszén az oldalak alján szalagcímként megjelent a szlogen: „Pártoljuk a keresztyén sajtót!”

1920 szeptemberében az újság arról számolt be, hogy főszerkesztője a magyar mezőgazdaság támogatására tízezer forintos alapítványt tett. „Hankovszky Zsigmond, lapunk főszerkesztője, százezer koronás alapítványt tett a református egyháznál. Az alapítvány célja az, hogy jövedelméből vallás-erkölcsös tartalmú kiadványok szerkesztessenek. Nem szorul dicséretre ez a cselekedet. Ma a rabságba jutott magyarság ügyét szebb és hathatósabb tettel szolgálni senki sem tudja. Hankovszky Zsigmond, akinek élete nem egyéb a tiszta erkölcsök ápolása és hazájáért való hasznos munkálkodás; ezzel a cselekedetével is annak adja tanújelét, hogy nem hangzatos szólamokkal, hanem tettekkel akarja szolgálni a magyarság ügyét. Lapunk útján gazdasági téren csaknem idáig körülbelül 10 000 koronát kitevő pályadíjat tűzött ki a legvastagabb törzsű gyümölcsfák bejelentőinek, ezúton akarván szolgálni az intenzívebb magyar gazdálkodás fellendülését.”⁹ 1920. október 6-án az ünnepi számban Október 6. címmel szerepelt vezércikk, amely alatt a szerkesztők megjegyezték: Lapunk számára írta Rákosi Jenő.¹⁰

A Kecskeméti Lapok az 1920-as évek második felében is Kecskeméti Friss Újság alcímmel független politikai napilapként jelent meg. A lap mottójaként volt föltüntetve: „Magyarságért és haladásért – Magyarország feltámadásáért!” Ára nyolc fillér volt. Előfizetési díja egy évre 19,20 pengő, félévre 9,60 pengő negyed évre: 4,80 pengő, egy hónapra pedig 1,60 pengő volt. Felelős szerkesztője Szabó Ambrus. 1929-ben hétköznap négy, szombaton és vasárnap nyolc-tíz oldalas volt a lap. Sok hirdetés és apróhirdetés kapott helyet az újságban, de fényképek (főleg politikusi arcképek), rajzok és viccek (gyakran rajzzal illusztráltak) szerepeltek, sőt a rádióműsorok jegyzéke és a helyi mozik műsorkínálata. 1925 szeptemberében az akkor húszéves József Attilának jelent meg verse a Kecskeméti Lapokban, de ugyancsak kizárólag ebben a lapban volt olvasható a Nobel-díjra jelölt magyar írónak, Herczeg Ferencnek több publicisztikája.

1929. december 14-én – szombaton – volt a kecskeméti polgármester hagyományos őszi vadászata, amelyen részt vett Horthy Miklós kormányzó, Bethlen István miniszterelnök, Zsitvay Tibor igazságügyminiszter, Pekár Gyula nyugalmazott

miniszter, Sztranyavszky Sándor belügyi államtitkár, Ráday Gedeon országgyűlési képviselő és tizenhét kecskeméti „előkelőség”. „Összesen 126 fácánt, 118 nyulat és 2 erdei szalonkát ejtettek el. A legtöbb vadat a kormányzó puskája szedte le.”¹¹

2. Beszámolók a területgyarapodásokról

1938 novemberében a lapszámokban központi elem a területgyarapodás kérdése, hiszen az 1938. november 2-i első bécsi döntés értelmében a Felvidék déli, magyarul a sávja – mintegy 12 000 négyzetkilométer – visszakerült Magyarországhoz. Váczy Zoltán November másodika! című írása a hír kecskeméti hatását és a város örömnépét örökítette meg. „Látta volna az a külföldi, aki esetleg e napon Kecskemét városában e napon tartózkodott, hogy milyen lelkesedést váltott ki ez a nap és látták volna azt a mély áhítatot, amikor az emberek sokasága énekelte azt, hogy »Isten, áldd meg a magyart!«”¹² Hetessy Kálmán református lelkész, a lapkiadó társaság vezetője a magyar haderő 1938. november 11-i kassai bevonulásáról írt Kassa megvétele című vezércikkében. „Nézzetek Kassa főterére. A magyar kormányzó jön serege élén boldog tekintettel, kemény akarattal. Ez a menet, ez a felejtethetlen felvonulás a magyarságnak jövő felé induló diadalmenete.”¹³

1938. november 12-én a Szociális Missziótársulat és a Piarista Diákszövetség közös hazafias ünnepséget szervezett a városban, amelyen Antal István igazságügyi államtitkár mondott beszédet. Ebben a trianoni határok revízióját és a magyar nemzet érdekességének megteremtését tekintette a kül-, illetve a belpolitika legfontosabb feladatának. „Külpolitikánk első feladata valamennyi fajtestvérünk egyesülésének lehetővé tétele, a távolabbi pedig a történelmi jogok érvényesítése a régi határok tekintetében, de éppen úgy mint a Trianon nemzedékek egész sorának mulasztásából és bűnéből keletkezett, a teljes jóvátétel sem lehet egyetlen generáció feladata. Minden célkitűzésünk megvalósításánál elengedhetetlen az a belső revízió, amely lemondja a magyar társadalomban az osztályok és rétegek közötti ma még kiáltó távolságot és felfokozza a népi erőket. Szükséges végül a hit a nemzet örök életében.”¹⁴

Az 1939. év az európai és a magyar politikai életben egyaránt sorsfordító esztendő volt. Ekkor kezdődött meg a második világháború, amelynek a magyar állam szempontjából kedvező első részében a Magyar Királyság területe növekedett. Még a világháború kitörése előtt, a csehszlovák állam megszűnése és az önálló Szlovákia létrejötte után, 1939 márciusában a magyar csapatok megszállták egész Kárpátalját, ezzel újabb több mint 10 000 négyzetkilométer területtel gyarapodott az első világháború után megcsonkított ország. 1940 augusztusában pedig a második bécsi döntés értelmében ismét a magyar állam főnhatósága alá került Erdély északi része, ami több mint 43 000 négyzetkilométeres területgyarapodással járt.

Kecskemét díszközgyűlésen emlékezett meg Észak-Erdély és a Székelyföld visszatéréséről. Mint a Kecskeméti Lapok városközi tudósításában olvashatjuk:

„Liszka Béla dr. polgármester lendületes szavakkal hangsúlyozta, hogy Kecskemét, amikor a boldogan ünneplő kincses Kolozsvár felé fordítja tekintetét, nemes hagyományaihoz híven maradandó jelét kívánja adni bensőséges örömének s ezért alapítványt létesít a nagyváradai katonai iskolán s zászlót ajándékoz Csíkszépvíz községnek, amelyben a világháború véres napjaiban házáiezredünk parancsnoksága állomásozott.”¹⁵ A lap 1940 szeptemberében hozta – az újságban ekkorra már több írást közölt – Áprily Lajos Erdélyi harangszó című cikkét. „Az öröm, amit most a harangok hirdetnek, a magyar erőgyarapodás öröme. Érezzük a nemzeti vérkeringés gyorsuló ritmusát. Huszonkét éven át fél tüdővel lélegzett az erdélyi magyarság, de fél tüdővel szívta lélegzetét a csonka ország magyarsága is. Itt is, ott is meg kellett sápadniok az orcáknak; csak most fognak az egészség pirosságában kivirulni. A növekvő élet friss szele végigfut a növekvő országon.”¹⁶

1941 áprilisában az ország területének gyarapodása tovább folytatódott. Mivel Jugoszlávia a tengelyhatalmak expanziója megszűnt, a Délvidék magyarul lakta területeinek egy része visszakerült Magyarországhoz. Erről a lap Csapataink elfoglalták Szabadkát és Zombort című cikkében adott hírt. Ekkor már elmaradt a díszközgyűlés és a civil ünnepek is, megjelent azonban a háborúba való belesodródásra és az ország hadszíntérré válásának valós veszélyére figyelmeztető szalagcím: Kecskemét légveszélyben! Az elmúlt héten 7 légiriadó volt városunkban. „A hatóságok részéről is megtörtént minden intézkedés, a lakosság pedig fegyelmezetten viselkedik: így elmondható, hogy Kecskemét légvédelme a körülményekhez képest elsőrendű.”¹⁷

3. Belépés a második világháborúba

Magyarország háborús részvételére nem kellett sokat várni. 1941 júniusában – a kassai bombázás után – a magyar törvényhozás kimondta a hadiállapotot a Szovjetunióval. Egy éven belül elsősorban német nyomásra és a német hadi törekvések kiegészítésére a magyar kormány csapatokat küldött a kommunista nagyhatalom ellen. 1942 júniusában indultak a keleti frontra a kecskeméti honvédek. A búcsúünnepeken részt vett Kállay Miklós miniszterelnök, aki beszédet is mondott, valamint Bartha Károly és Lukács Béla miniszterek és Szász Lajos államtitkár (Kecskemét parlamenti képviselője, későbbi miniszter). A város nevében Liszka Béla polgármester, a kecskeméti anyák, asszonyok és leányok nevében pedig a felesége búcsúzott a katonáktól. A cikket író Gerencsér József szerint „egyik csapatot sem lehet kiemelni a másik kárára. Ezek a homokból kipattant magyar honvédek úgy néztek a miniszterelnök szemébe, mint édesapjuk arcába. Tüzes tekintetükben megalkuvást nem ismerő győzni akarás lobogott.”¹⁸

JEGYZETEK

1. Zeidler Miklós (2001): A revíziós gondolat. Osiris, Budapest.
2. Vizi László Tamás (2016): A sérelmi politizálástól a nemzeti összetartozásig. Trianon, revízió, határkérdés, nemzetegyesítés. 1920–2010. CEPoliti Kiadó, Budapest.
3. Vö. Zeman Ferenc (2016): A revíziós gondolat Hódmezővásárhelyen. Emlékeztető, 1–2. sz. 29–34.
4. Miklós Péter (2016): A Kecskeméti Lapok története. 1868–1956. Bálint Sándor Szellemi Örökségéért Alapítvány, Szeged.
5. Miklós Péter (2016). 107.
6. Kecskeméti Lapok (a továbbiakban: KL), 1920. július 30.
7. A magyar külpolitika útkereséseiről és konkrét lépéseiről lásd Gulyás László külpolitikai könyvsorozatát, Gulyás László (2012): A Horthy-korszak külpolitikája 1. Az első évek. 1919-1924. Attraktor. Máriabesnyő; Gulyás László (2013): A Horthy-korszak külpolitikája 2. A húszas évek második fele 1924-1931. Attraktor. Máriabesnyő; Gulyás László (2015): A Horthy-korszak külpolitikája 3. A Károlyi- és a Gömbös-kormány külpolitikája 1931-1936. Attraktor. Máriabesnyő; Gulyás László (2016): A Horthy korszak külpolitikája 4. A revíziós sikerek 1. A Felvidék és a Kárpátalja visszatérése 1937-1939. Attraktor. Máriabesnyő.
8. KL, 1920. július 30.
9. KL, 1920. szeptember 12.
10. KL, 1920. október 6.
11. KL, 1929. december 17.
12. KL, 1938. november 6.
13. KL, 1938. november 13.
14. KL, 1938. november 13.
15. KL, 1940. szeptember 15.
16. KL, 1940. szeptember 22.
17. KL, 1941. április 13.
18. KL, 1941. június 14.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- A Kecskeméti Lapok 1920 és 1941 között megjelent évfolyamai.
- Gulyás László (2012): A Horthy-korszak külpolitikája 1. Az első évek. 1919-1924. Attraktor. Máriabesnyő.
- Gulyás László (2013): A Horthy-korszak külpolitikája 2. A húszas évek második fele 1924-1931. Attraktor. Máriabesnyő.
- Gulyás László (2015): A Horthy-korszak külpolitikája 3. A Károlyi- és a Gömbös-kormány külpolitikája 1931-1936. Attraktor. Máriabesnyő.
- Gulyás László (2016): A Horthy korszak külpolitikája 4. A revíziós sikerek 1. A Felvidék és a Kárpátalja visszatérése 1937-1939. Attraktor. Máriabesnyő.
- Miklós Péter (2016): A Kecskeméti Lapok története. 1868–1956. Bálint Sándor Szellemi Örökségéért Alapítvány, Szeged.
- Vizi László Tamás (2016): A sérelmi politizálástól a nemzeti összetartozásig. Trianon, revízió, határkérdés, nemzetegyesítés. 1920–2010. CEPoliti Kiadó, Budapest.
- Zeidler Miklós (2001): A revíziós gondolat. Osiris, Budapest.
- Zeman Ferenc(2016): A revíziós gondolat Hódmezővásárhelyen. Emlékeztető, 1–2. sz. 29–34.